

Розділ 8

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ІННОВАЦІЙ

В. І. Борщ

к.е.н., доц.

СИСТЕМА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ: ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКИЙ АНАЛІЗ

Проблема охорони здоров'я сьогодні є однією з найактуальніших серед державних стратегій розвитку України, оскільки здоров'я є одним з основних факторів формування та розвитку людського капіталу держави. Так, дуже актуальним постає фінансово-господарський аналіз системи охорони здоров'я України.

З січня 2018 р. відбувається реформування національної системи охорони здоров'я, стрижневим елементом якої є перехід від старої фінансової моделі – системи Семашко – яка є спадщиною радянської влади, до нової моделі фінансування галузі. Модель фінансування, яка діяла до січня 2018 р., була застарілою, неефективною та характеризувалась «хронічним» фінансовим дефіцитом галузі. Так, за даними Державної статистики України частка державних витрат на охорону здоров'я значно не зросла: у 2002 р. – 2,9 %, 2012 р. – 4 %, 2016 – 7 %, у порівнянні з розвиненими країнами світу, де відсоток від ВВП складає від 10 (наприклад, Великобританія та Австрія) до 17 % (США). Отже, такі низькі витрати є однією з визначальних причин низької якості медичного обслуговування та нерівності громадян у доступі до медичних послуг в Україні.

Основними джерелами надходження фінансових коштів в національну систему охорони здоров'я України є:

- державні кошти, які включають зведений бюджет і соціальне страхування – 48,7% загальних витрат на охорону здоров'я;
- приватні кошти населення, роботодавців, некомерційних організацій – 50,9 %;
- кошти міжнародних донорських організацій – 0,4 % [3].

Негативний вплив дефіциту фінансування національної системи охорони здоров'я значно посилюється також вкрай неефективним використанням наявних у галузі коштів, значною диспропорцією у розподілі фінансів між первинною та спеціалізованою медичною допомогою [2]. Цю проблему спробували вирішити за допомогою реформ 2018 р., коли збільшилася частка державних витрат на первинну ланку охорони здоров'я України. Проте досі

існує проблема з фінансуванням цієї ланки, оскільки лише 370 грн. на рік виділяється на пацієнта за надання медичних послуг у закладах первинної ланки: ці кошти не покривають повністю вартість витратних матеріалів, лабораторних досліджень, заробітну плату медичного персоналу закладу тощо. Отже, у медичних закладів первинної ланки існує проблема забезпечення рентабельності та конкурентоспроможності. Та ще досі не було представлено адекватну ефективну фінансову модель вторинної ланки (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої). Та реформа ще не вирішила проблему надходження фінансових коштів до галузі – відсоток приватних коштів складає близько 50 % серед інших джерел, станом на 2019 рік.

Вищезазначені проблеми відображаються на усіх показниках, що характеризують діяльність галузі. Так, якщо проаналізувати основні показники, то ми можемо побачити негативну динаміку. Кількість медичних закладів, що діють на всій території України: цей показник зменшився в 1,8 разів в 2017 р. (1,7 тис. закладів) у порівнянні з 2002 р. (3,1 тис. закладів). Значно зменшилась і кількість медичного персоналу: лікарів – в 1,2 рази (у 2002 р. – 224 тис., в 2017 р. – 186 тис.), середнього медичного персоналу – в 1,4 рази (у 2002 р. – 493 тис., в 2017 р. – 360 тис.) [1]. Така негативна динаміка пов'язана із низьким рівнем заробітної плати (найнижчий показник серед усіх спеціальностей державної сфери в Україні: на 33,5 % нижчий, ніж середня заробітна плата в Україні – за даними [1] на 2018 рік) та повної відсутності системи мотивації та стимулювання медичного персоналу закладами, що призводить к значним втратам висококваліфікованого персоналу за рахунок їх виїзду з країни. При цьому негативною є динаміка показників приросту населення за рахунок збільшення рівня смертності та зниження рівня народжуваності.

На жаль, дані показників не було оновлено на 2019 рік. Проте автор вважає, що динаміка погіршилась.

Іншою проблемою є застаріла матеріально-технічна база, яка є зношеною більше, ніж на 80 % у всіх державних медичних закладах. Ця проблема також існує завдяки низькому рівню державних витрат на охорону здоров'я, оскільки витрати направляються лише на покриття основних витрат, а інвестиції у матеріально-технічні фонди медичних закладів є вторинною проблемою у цьому випадку.

Отже, безумовно реформа має бути здійснена в національній системі охорони здоров'я: за даними соціологічного дослідження [4], 92,3 % громадян України вважають, що країна потребує негайного, кардинального реформування системи охорони здоров'я. Основними завданнями реформування системи охорони здоров'я є поліпшення здоров'я населення, відповідно до запитів та потреб населення, та забезпечення справедливості в розподілі фінансових ресурсів. 41,4 % громадян вважають, що медицина

повинна бути страховою [4], на противагу запропонованій чинній медичній реформі. За цією причиною, першочерговим завданням, на думку автора, є забезпечення поетапного збільшення обсягів бюджетного фінансування системи охорони здоров'я, що є вкрай важливим для «оздоровлення» та навіть відродження галузі. Іншою важливою умовою для успішного функціонування системи охорони здоров'я є адекватне та ефективне формування, використання та розвиток фінансових та людських ресурсів, технології, матеріально-технічної бази. Це має відбуватися за рахунок впровадження сучасних інструментів менеджменту.

Список використаної літератури

1. Державна служба статистики України : Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 27.10.2019).
2. Проект рекомендацій парламентських слухань на тему: «Сучасний стан, шляхи і перспективи реформи у сфері охорони здоров'я України». URL: <https://www.apteka.ua/article/235648> (дата звернення: 27.10.2019).
3. Реформування системи охорони здоров'я в Україні (ч. 1): дослідження стану охорони здоров'я в Україні та запропонованої медреформи. *Публічний аудит* : веб-сайт. URL: <http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/doslidzhennya-stanu-okhoroni-zdorovya-v-ukrayini-ta-zaproponovanih-medreform/> (дата звернення: 27.10.2019).
4. Сучасний стан системи охорони здоров'я: чи є світло в кінці тунелю? URL: <https://rivnepost.rv.ua/news/suchasniy-stan-sistemi-okhoroni-zdorovya-chi-e-svitlo-v-kintsitunelyu> (дата звернення: 27.10.2019).